

Казимир Фелешко

ЈУГОСЛАВИСТИКА У РАДОВИМА ПОЉСКИХ ЛИНГВИСТА

Одазивајући се љубазном позиву Међународног славистичког центра, аутор ових речи нашао се у извесној недоумици: колико широк (или, боље: колико тесан) опсег требало би да се да појму „југославистика” у лингвистици. Да се ставе у центар пажње сви језици који се говоре у Југославији значило би да се превазиђу оквири славистике, не само југославистике. Говорећи о југославистици имаћу, онда, у виду радове који се односе на језике словенских народа који конституишу југословенску федерацију. То ће, дакле, бити радови о лексичком фонду, граматичкој структури, ономастици, историји, дијалектологији и општим питањима граматике српскохрватског, словеначког и македонског језика. Но, овде би се с правом могло упитати: смеју ли се, код тако зацртаних оквира излагања, узимати у обзир радови у којима је реч једино о тим језицима? Па драгоцене опсервације и интерпретације „југославистичког” карактера садрже се и у делима чија је тематика општеславистичка – као што је, на пример, Штиберов нацрт упоредне граматике словенских језика или неки други, монографски, општеславистички радови. Разуме се, с истим питањем (иако у другим димензијама) суочавамо се и пред радовима с општејужнословенском тематиком. Оба поменута правца испитивања одликују се у Пољској лепим целокупним делом и не би било згодно да се то овом приликом не спомене. *Mutatis mutandis* исто питање се односи и на издвајање југославистике из балканистичких радова. На овом пољу, међутим, због оскудног стања наше балканистичке лингвистике, избор се своди само на неколико радова. С обзиром на све те околности јасно је да се како у тексту излагања тако и у библиографском прилогу морамо руководити извесним критеријима избора. У овом случају критерији ће бити изразито арбитрарни: изостављам све радове с општесловенском тематиком, док се од јужнославистичких и балканистичких радова одабирају само они у којима се лако издвајају фрагменти који се односе на поједина језичка подручја словенског Југа.

Просторни и временски оквири реферата не дозвољавају ни то да се овде представе сви радови с искључиво југославистичком тематиком: за библиографски прилог одабрао сам само око 80 наслова. У овом случају на снагу је ступио субјективан критериј „важности” појединих радова што би овде требало да значи димензије, меру до које дотични радови увеличавају опште, објективно знање о словенским језицима Југославије а не само наше, пољско знање. Нећу се овде, разуме се, освртати на не-југославистичке радове Пољака објављене у југословенским публикацијама нити на радове Југословена објављене у Пољској – иако и тај вид узajамних контаката одређује на извештан начин физиономију наше југославистике. Код аутора посебно великог броја публикација чија се тематика понекад и понавља одабирам радове нове, синтетичне у односу на претходне и, по принципу, радове објављене у Пољској као мање познате у Југославији. Не занимају ме овде намењени широј употреби речници, граматике и конверзације које су више одраз наше опште културне и издавачке политике него одраз стања југославистике. Изостављам, на крају, приказе и публикације чисто информативног карактера: научне хронике, извештаје с научних манифестација, саопштења о стању радова у оквирима појединих лингвистичких дисциплина у Југославији и сл.

Морам рећи да су код нас важнија дела из те области била досад више пута набрајана – у оквирима пригодних реферата и чланака писаних поводом значајнијих научних јубилеја, па чак и на Међународном славистичком састанку 1955. г. у Београду кад су Т. Лер-Сплативињски и А. Зремба говорили о послератном развоју лингвистичких радова у целој нашој славистици. Због тога бих овде у центар пажње ставио, пре свега, резултате постигнуте последњих, тј. шездесетих и седамдесетих година. Но ипак, не бих могао да пропустим ову прилику а да не споменем да се пољски јужнослависти и југослависти поносе једном стогодишњом традицијом. Претечом тог правца испитивања сматрамо код нас Јана Бодуена де Куртенеа, аутора познатих радова о словеначким говорима: *Опыт фонетики реязских говором* (Варшава–Петербург 1875) и *Бохинско-Посавский говор* (Казањ 1877). Предратна научна и наставна активност Мјечислава Малецког, који је на јуту познат, између осталог, као аутор низа фундаменталних дијалектолошких радова (о словенским говорима Крка, Истре, Баната, Македоније), обележила је даљи, послератни развој југославистичких студија у Пољској; дијалектологија гајена у краковском научном центру постала је један од њихових солидних стубова. За Краков, где се дијалектологија заиста чврсто поставила и разгранала и који је све до краја педесетих година остао једини јаки центар југославистике у земљи, везана су и имена Франћишека Славског и Збигњева

Голомба. Обојица су пошла од познавања говора источне подгрупе јужнословенских језика. Славски је своју сферу интересовања раширио и на подручја српскохрватских и словеначких говора. Тако је, на пример, покушао да утврди дијалекатску припадност првих словенских становника Дубровника (1962а; бројке у заградама односе се на одговарајуће наслове изведене у библиографском прилогу код појединих имена), нацртао је заједничке чакавско-кајкавско-словеначке иновације и архаизме (1962с), обрадио употребу инфинитива с историјског гледишта у говорима и савременом српскохрватском језику (1958). Његово дело је, на крају, и опсежан уџбеник јужнословенске дијалектологије с текстовима из преко 100 насељених пунктова (1962b). Главни терен Голомбових научних интересовања били су низ година македонски говори, ту пак, обрадивши материјале Малецког, прочуо се као аутор студија посвећених граматичкој структури јужномакедонског говора тзв. Богданска (1955, 1960). Флективно-аналитичка структура македонског језика натерала је Голомба да објасни историјске условљености данашњег стања: аутор је разлоге нашао у екстралингвистичким, социјалним факторима типичним за тај део Балканског полуострва (1959а, L 1959b, 1960). Обрађујући у серији радова извесна граматичка питања типична за шире, јужнословенско подручје – конструкције с речцом *да* (1954) или специфични кондиционал (1964) – Голомб увек подвлачи балкански карактер разматраних појава. Израсли на темељу дијалектологије, Голомбови радови допринели су истовремено израђивању послератних синтаксичких и балканистичких студија.

Добра традиција, добра пољска дијалектолошка школа омогућила је прихватање низа монографских тема које се односе на један или чак на групу дијалеката – у садашњости и у прошлости. Овде треба да се спомене Боришева (1969а) студија о деривацији именица у чакавским текстовима XV и XVI века и – од истог аутора (1969b) – нацрт суфиксалне деривације у каставском говору. Опширну студију у којој се методима лингвистичке географије скицира диференција јужнословенских дијалеката с гледишта грађења речи објавила је Ванда Помјановска (1970). Станислав Стаховски (1963b), на основу фонетике, флексије и синтаксе *Книге за Черногорце...* из XVIII века, доказао је да се текст одликује типично западноцрногорским говорним цртама. И, најзад, дијалекти пружају битне аргументе у корист мишљења о паралелним процесима који су се вршили у разним дијалектима различитих језика или чак и о постојању у прошлости тешњих веза између таквих дијалеката. Аргументима тог типа користе се аутори чланака о старим лексичким чакавско-словеначким везама (Бориш 1972), о неким кашупско-српскохрватским па-

ралелама (Штибер 1963), о словеначко-западнословенским паралелама (Смочињски 1972), о кашупско-јужнословенским лексичким везама (Вроцлавска 1967), о јужнопољско-македонским паралелама у развоју неких гласова (Голомб 1957b) и сл.

Међу историјско-језичким студијама на првом месту навео бих радове посвећене развоју лексичког фонда српскохрватског језика. Као посебне књиге, на пример, изашле су две студије Стаховског: о хронологији турцизама у српскохрватском језику (1967) и у виду српскохрватско-латинског речника састављен списак српскохрватских речи из Мегисеровог речника из 1603. године (1969b). Вјеслав Бориш (1974) – у виду пољско-хрватског речника – сабрао је имена птица из првих хрватских речника (Вранчићевог, Мегисеровог и Микалиног), изводећи из тог материјала интересантне констатације о тадашњим лексичким разликама између чакаваца и штокаваца. Историјска фонетика српскохрватског језика заступљена је у књизи Стаховског (1973) у којој, служећи се подацима из историје турског језика и његових дијалеката, аутор покушава да направи инвентар вокалних и консонантских правила која су важила код позајмљивања турцизама. Занимљиво је да се спомене и то да је исти аутор доказао (1963a) да су, с друге стране, српскохрватски турцизми изванредно корисна грађа и за историјску фонетику турског језика. Пажње вредан прилог проучавању судбине чакавског дијалекта XVI и XVII века дао је Зђислав Вагнер (1971) у раду о језику (о фонетици и флексији) Петра Хекторовића. Разуме се, међу историјски усмереним радовима налази се и код нас покушај решења фасцинантне загонетке штокавског наставка генитива множине *-ā*: Станислав Папјерковски (1969) из историјских и дијалекатских података изводи закључак да је дотични наставак у почетку био експонент фонемске опозиције, у чему је „нетипична” вокализација, највероватније, обележавала разлику између номинатива једнине и генитива множине.

Извесни елементи историцизма присутни су чак и у оним радовима чија су тема, иначе, питања савремених језика. То се очито манифестује у области флексије и грађења речи. Говорећи о данашњим формама бугарског и македонског компаратива, Славски се (1961) задржава на њиховој вероватној генези; сличну процедуру примењују и Хана Ожеховска (1963) у односу на појаву непроменљивих словеначких придева. Инвентар суфикса туђег порекла у данашњем српскохрватском језику састављен од стране Стаховског (1961) класифицира се према изворним језицима, етимологијама, хронологији позајмица и сл. Обрађујући неке формалне типове јужнословенских *nomina actionis* X. Ожеховска (1966), да би објаснила засебност те категорије у целој јужнословенској групи

и у појединим њеним језицима, исто тако, често се ослања на историцизам. Синхроничан приступ савременој језичкој грађи заступа Вилим Франчић (1961) у посебном раду о категорији српскохрватских збирних именица. Чисто синхронички приступ проблематици позајмица заступа и Алиција Ожеховска (1973) у чланку о адаптирању апелатива и њиховом месту у морфолошком и фонолошком подсистему савременог књижевног језика. Исто важи и за већу расправу Барбаре Очкове *Nomina instrumenti у савременом српскохрватском језику*, која би требало ускоро да изађе из штампе.

Аутори неколико радова из области фонологије савремених књижевних језика (*nota bene*: како флексија тако и фонологија су по бројности релативно слабо заступљене) баве се углавном питањима прозодије: Јежи Курилович (1960) подвргао је ревизији нека досадашња мишљења о словеначком акценту, Зузана Тополињска (1959) указује на акценатске пољско-македонске паралеле (једина два словенска књижевна језика у којима се акценат веже с крајем речи), Франчић (1963) поклања пажњу акценатским дублетима у српскохрватском, Вложимјеж Пјанка (1960) износи низ интересантних факата који би могли ићи у прилог тврдњама о постојању квантитета у македонском. У истој групи радова привлачи пажњу чланак Савицке (1971) о дистрибуцији консонантских фонема у фонетској структури слога у српскохрватском (у посебној књизи где обрађује све словенске језике исти аутор говори и о словеначком и македонском слогу).

Међу резултатима постигнутим на пољу синтаксе на прво место безусловно ставио бих монографију македонске номиналне фразе и њој својствених граматичких категорија З. Тополињске (1974а). Служећи се инвентаром семантичких црта које би се, по мом мишљењу, могле применити на више словенских језика, аутор интерпретира граматичке категорије рода, броја и одређености. Категорија зависности изложена је у посебном чланку истог аутора (1974б). Синтаксичко-семантичке интерпретације неких глаголских категорија, које су се досад сматрале темпоралним, даје Тополињска у серији наредних чланака (1974с, 1976). Темпоралне категорије и темпоралне реченице македонског и српскохрватског језика су заједничка платформа засебних чланака Казимјежа Фелешка (1974, 1976а) и Ирене Савицке (1976), као и колективних чланака истих аутора с В. Косеском (1974, 1976) оријентисаних ка синтези истих питања у три јужнословенска језика. Фелешко је приложио и интерпретацију синтагматских функција македонских интензионалних реченица (1972) и класификацију тзв. безличних реченица у македонском (1976). Специфичне словеначке појаве: један тип елиптичних реченица као и употребу

генитивне форме једног типа заменица и придева као експонента зависности од номиналне фразе представила је у два чланка Х. Ожеховска (1962, 1971). Фелешко је обрадио монографију синтагматских функција српскохрватског генитива (1970).

Познато је да је данас пољска ономастичка школа, захваљујући томе што је управо у Пољској ономастика дефинитивно укључена у домен лингвистике, једна од водећих у свету. Разуме се, то се испољава и на плану славистике и југославистике. Током последње деценије пољски су аутори објавили 4 књиге и низ чланака из те области од чега би се 3 књиге могле сматрати управо југославистичким. Мјечислав Караш у раду о топонимији Елафита (1968) даје скицу међусобних релација елемената једног микросистема у именовану; књига В. Пјанке о личним именима Азотске котлине (1976) даје социјалну слику антропонимског система репрезентативног за централну Македонију. Добро је позната и цењена у Југославији и друга књига истог аутора – топономастика Охридско-преспанског базена (1970), значајан лексички и ономастички документ. Југословенски терен обрађен је и у два рада Владислава Лубаша: о творбеним типовима јужнословенских месних имена са суфиксима *-ци*, *-овци*, *-инци* (1971: посебна књига) и о суфиксу *-ица* у јужнословенској топонимији (1970). Ако се овде подсетимо старије, још предратне књиге Станислава Роспонда о јужнословенском суфиксу *-итј* као и низа чланака пољских аутора објављених у обе наше земље – стећи ћемо једну, без претеривања, импозантну слику достигнућа представника те области.

Већ и сам горњи списак факата изразито доказује да је физиономија наше југославистике разнолика, да је свака од традиционално издвајаних области лингвистике у већој или мањој мери заступљена, док извесне постојеће диспропорције међу појединим областима (на пример слабија заступљеност историјске и савремене флексије, историјске синтаксе и сл.) нису толико битне. Целисходно би било, међутим, да се, на крају, подсетимо свих фаза преко којих смо стигли до данашњег стања. Основна смерница испитивања тако успешно започетих и вршених од стране Малецког, прекинута због рата и преране смрти великог научника, наставила се поново у Кракову. Библиографија педесетих година испуњена је, с малим изузецима, радовима краковских научника – Славског и Голомба; на доминантном месту налази се историјско-језичка и дијалектолошка проблематика. Такву слику, само с малим променама, примећујемо све до половине шездесетих година. Ту, мислим, појављује се изразита цезура иза које почиње нова развојна фаза, условљена с неколико фактора. Изванредно јаки славистички центар, тј. Јагелонски универзитет у Кракову, добио је, поткрај шездесетих година, подршку

од стране Варшавског универзитета, где су се, после дуже паузе, поново створиле могућности отварања српскохрватске специјализације. Први апсолвенти те специјализације могли су, почев од друге половине шездесетих година, да иступају са сопственим научним публикацијама (почетком седамдесетих година почиње да се активно укључује и млади славистички центар на Шлеском универзитету у Катовицама где се посебно негује синтакса). Поткрај педесетих година интензификује се и пољско-југословенска научно-културна сарадња и у њеним оквирима се остварује редовна размена лектора. Пољски лекторати у неколико југословенских центара су омогућили стицање одређених знања оним нашим лекторима, односно научним радницима који, пре тога, нису имали контакт ни са једним од словенских језика Југославије, а понекад чак нису имали ни контакт са славистиком уопште. Један добар део горе споменутих радова дугује свој постанак управо таквим околностима. Нове широке могућности сарадње с Југославијом почеле су, на крају, око тог, за лингвисте толико атрактивног терена, заокупљати пажњу свих оних који су зажелели да тамо провере своје раније научне хипотезе, изграђене на темељу других језика. Последњих година, на крају, уродили су плодом и неки организациони потези као што је, на пример, формирање секције јужнословенских језика у Заводу за славистику (*Zakład Słowianoznawstwa*) Пољске академије наука. Академијина издавачка делатност омогућила је, уосталом, да се већи део набројених радова и објави – серија *Славистичких монографија* позната је добро и изван наше земље. Чини ми се да се резултати постигнути на том пољу морају приписати и редакцији часописа *Studia z filologii polskiej i słowiańskiej*. Око педесет посто наслова набројаних у библиографском прилогу нашао сам на страницама управо тог часописа. Доследно лансирајући научне почетке, тај годишњак је – посебно последњих година – омогућио успешан старт читавој плејади млађих слависта. У наредна два тома, који се тек спремају за штампу, опет ће се појавити десетак радова посвећених српскохрватском, македонском и словеначком језику.

Представљајући ту слику, која нам стварно пружа велико задовољство, морамо бити свесни да, поред свих изнесених врлина, има и низ недостатака наше југославистике. Ту спадају, пре свега, извесне диспропорције у изучавању појединих језика. Уколико би се од македонистичких и сербокroatистичких радова могла данас саставити пристојна библиотека, утолико се, с друге стране, у пољској словенистици није пуно догодило од времена Бодуена де Куртенеа што је, уосталом, доста парадоксална појава. Морам одмах рећи да се овде ни у ком случају не ради о степеновању вредности тих неколико чланака о словеначком језику који

су се појавили током последњих петнаест година. Ради се једино о појединачности и акциденталности тих радова у односу на целокупну научну делатност њихових аутора. Годинама нам није у Пољској успевало да створимо специјалисту за словенистику и управо последње године пробудиле су наду за напредак у тој области. У Заводу за славистику ПАН спрема се серија чланака и дисертација из области словеначке синтаксе. Штампарија Шлеског универзитета у Катовицама управо штампа прву, за последњих сто година(!), књигу једног Пољака о словеначком језику: Емил Токаж методима генеративне синтаксе решава питања словеначке паратаксе.

И још једно: слабије и јаче стране те студијске области о којој данас говоримо веран су одраз општег стања наше лингвистике. Пропорције дијалектолошких, ономастичких, историјско-језичких радова, као и све већи број радова из области синтаксе, семантике и грађења речи одражавају снагу појединих лингвистичких грана у Пољској и, пре свега, у полонистици. Примера ради: готово потпуно одсуство конфронтативно-граматичких радова у приложеном списку (први чланак тог типа, о одабраним пољско-македонским граматичким питањима, налази се тек у штампи) такође је директан рефлекс одговарајуће развојне фазе тих студија у нашој земљи. Исто се односи и на наша социолингвистичка испитивања. Они малобројни радови који донекле задиру у ту област – као што је случај с чланком Славског (1950) о принципима формирања македонског књижевног језика, са Зарембином скицом језичке ситуације молизанских Хрвата (1974), с Фелешковим чланком о језичкој ситуацији у Босни и Херцеговини (1976b) и сл. – намењени су, пре свега, пољском читаоцу као вид информације о неким елементима језичке политике југословенских народа.

Но, резимирајући, вратио бих се ипак на први део излагања, тј. на оно што је постигнуто. Наиме, имајући у виду све те радове Пољака које смо у оквирима појединих дисциплина наводили чини ми се да се стара и још увек жива дилема: „Какав задатак има да испуни један научник бавећи се језиком друге земље?” мора овде решити у корист тога становишта према коме улога једног странца не мора да се своди на пасивно посматрање језичких догађаја и информирање својих земљака него може да буде и активна, креативна – чиме ће један такав научник допринети општем фонду знања о предмету својих интересовања.

Библиографски прилог

Скраћенице:

BPTJ – Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego,
IJSLP – International Journal of Slavic Linguistics and Poetics,
JP – Język Polski
MJ – Македонски јазик
PJ – Poradnik Językowy
RS – Rocznik Sławistyczny
SFPS – Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej
ZNUJ – Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
SPANKr – Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Oddziału PAN w Krakowie

W. Boryś – 1969a – *Budowa słowotwórcza rzeczowników w tekstach czakawskich XV–XVI w.*, Wrocław–Warszawa–Kraków.

– 1969b – *Szkic derywacji sufiksальной w gwarze kastavskiej*, RS 29, 43–75.

– 1972 – *Ze studiów nad czakawsko-słoweńskimi związkami leksykalnymi*, SFPS 12, 131–140.

– 1974 – *Studia nad leksyką pierwszych słowników chorwackich. Nazwy ptaków*, SFPS 13, 93–108.

W. Budziszewska – 1974 – *Specyfika odzwierciedlenia rzeczywistości i kultury ludowej Balkanu w słownictwie gwarowym bułgarskim i macedońskim* [зборнику:] *Balkanistyka Polska*, Wrocław–Warszawa–Kraków, 141–155.

K. Feleszko – 1967 – *Zdanie bezosobowe w języku macedońskim*, SFPS 7, 205–217.

– 1970 – *Składnia genetiwu i wyrażeń przyimkowych z genetiwem w języku serbsko-chorwackim*, Wrocław–Warszawa–Kraków.

– 1972 – *Zdanie podrzeâne z funkcją frazy nominalnej (na przykładzie macedońskich zdań ze spójnikiem d e k a)*, SFPS 12, 211–219.

– 1974 – *Aspekt a charakterystyka temporalna macedońskich form preterytalnych*, SFPS 14, 175–181.

– 1976a – *Macedońskie zdania czasowe (rola kategorii werbalnych)*, SFPS 15, 143–150.

– 1976b – *Norma językowa a tolerancja językowa (czyli jak to godą w Jugosławii)*, JP 56, 132–138.

K. Feleszko, V. Koseska-Toszewa, I. Sawicka – 1974 – *Związki aspektu z temporalnością w językach południowosłowiańskich*, SFPS 14, 183–187.

- 1976 – *Podrzedne zdania czasowe z formami aorystu i imperfectum w południowej Słowiańszczyźnie*, SFPS 15, 151–152.
- V. Frančić – 1956 – *Gramatyka opisowa języka serbochorwackiego*, Warszawa [2. изд. 1963].
- 1960 – *Reforma pisowni i ujednoczenie serbsko-chorwackiego języka literackiego*, PJ 302–321.
- 1961 – *Budowa słowotwórcza serbsko-chorwackich kolektywów*, Kraków.
- 1963 – *Dublety akcentowe w serbochorwackim języku literackim* [у зборнику:] *Studia linguistica in honorem Thaddaei Lehr-Splawiński*, Warszawa 209–212.
- Z. Gołąb – 1952 – *Funkcja syntaktyczna proklityki zaimkowej w gwarach macedońskich*, *Lingua Posnaniensis* 4, 277–291.
- 1954 – *Funkcja syntaktyczna partykuły da w językach południowosłowiańskich (bułgarskim, macedońskim i serbochorwackim)*, BPTJ 13, 67–92.
- 1955 – *Z fonologii gwar Bogdańska (na tle ogólnomacedońskim)*, SFPS 1, 189–333.
- 1957a – *Неколку белешки за палатализацијата на согласките во македонскиот јазик*, MJ 8, 165–172.
- 1957b – *За некои сличности меѓу полските и македонските говори*, MJ 8, 129–136.
- 1958 – *Неколку белешки врз историјата на македонскиот јазик*, MJ 9, 1–16.
- 1959a – *Some Arumanian-Macedonian Isogrammatisms and the Social Background of Their Development*, *Word* 15, 415–435.
- 1959b – *The Influence of Turkish upon the Macedonian Slavonic Dialects*, *Folia Orientalia* 1, 26–45.
- 1960 – *Два македонски говора (на Сухо и Висока во Солунско)*, MJ 11/12, 113–182; MJ 12/13, 173–274.
- 1961 – *Nowomacedoński typ perfectum ze słowem i m a m/s u m*, ZNUJ 37 *Prace Językoznawcze* 4, 321–325.
- 1964 – *Conditionalis typu bałkańskiego w językach południowosłowiańskich ze szczególnym uwzględnieniem macedońskiego*, Kraków.
- M. Karaś – 1968 – *Toponimia Wysp Elafickich na Adriatyku*, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- J. Kuryłowicz – 1960 – *L'intonation „néodouce” et l'accentuation en slovène*, IJSLP 3, 79–88.
- B. Lindert – 1970 – *Przyrostki służące do tworzenia nazw zwierząt domowych na terenie Serbii i Chorwacji*, SFPS 9, 235–242.
- W. Lubaś – 1970 – *Dzierzawcze nazwy geograficzne z sufiksem -i c a w językach południowosłowiańskich*, *Onomastica* 15, 71–124.

- 1971 – *Słowotwórstwo południowosłowiańskich nazw miejscowych z sufiksami -ci, -ovci, -inci*, Katowice.
- A. Orzechowska – 1973 – *Zapożyczone rzeczowniki pospolite w języku macedońskim (w porównaniu z polskim)*, MJ 24, 195–206.
- H. Orzechowska – 1962 – *Zdania eliptyczne w języku słoweńskim*, Slavia 31, 524–536.
- 1963 – *Kilka uwag o przymiotnikach niecodmiennych i o podobnych zjawiskach w języku słoweńskim*, IJSLP 7, 18–51.
- 1966 – *Orzeczeniowe formacje odsłowne w językach południowosłowiańskich*, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- 1971 – *Rodilnik pridevnikov in zaimkov kot formalni eksponent pri navezavi*, Jezik in solstvo 1971/1972 sv. 3, 57–64.
- S. Papierkowski – *Wokół serbsko-chorwackiej zagadki fleksyjnej (genetivus pluralis na -ā)*, Roczniki Humanistyczna 17 sv. 4, 163–174.
- W. Pianka – 1960 – *Квантитетот како фонолошки фактор во македонскиот јазик*, MJ 11/12, 203–212.
- 1970 – *Топономастиката на Охридско-преспанском базен*, Скопје.
- 1972 – *Realizacja normy literarckiej w zakresie słownictwa we współczesnym mówionym języku macedońskim*, SFPS 12, 251–269.
- 1973 – *Zmiany artykulacji samogłosek w sąsiedztwie spółgłosek półotwartych w języku macedońskim w porównaniu z językiem polskim*, Studia Instytutu Filologii Słowiańskiej UW poświęcone VII Międzynarodowemu Zjazdowi Sławistów w Warszawie, Warszawa, 135–155.
- 1976 – *Macedońskie imiona osobowe kotliny Azot*, Warszawa.
- B. Piżłówna – 1972 – *Element prasłowiański w słownictwie współczesnego języka serbsko-chorwackiego*, SFPS 12, 285–300.
- W. Pomianowska – 1970 – *Zróżnicowanie gwar południowosłowiańskich w świetle faktów słowotwórczych*, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- J. Rusek – 1958 – *Ze studiów nad nazwami czynności w języku bułgarskim i macedońskim*, ZNUJ 17 Filologia 4, 203–234.
- 1965 – *Przyczynki do historii języków bułgarskiego i macedońskiego*, SPANKr 1, 131–134.
- I. Sawicka – 1971 – *Dystrybucja fonemów i fonemiczna struktura sylaby współczesnego literackiego języka serbsko-chorwackiego*, SFPS 10, 225–246.
- 1976 – *Aoryst i imperfectum w zdaniach złożonych czasowych w języku serbsko-chorwackim*, SFPS 15, 253–267.
- F. Sławski – 1950 – *Najnowszy słowiański język literacki*, JP 30, 181–185.
- 1958 – *Infinitivus w języku serbsko-chorwackim*, SFPS 3, 345–361.

- 1961 – *Comparativus w języku bułgarskim i macedońskim*, SPANKr 2, 353–357.
- 1962a – *Najdawniejszy język Dubrownika*, SPANKr 1, 156–159.
- 1962b – *Zarys dialektologii południowosłowiańskiej z wyborem tekstów gwarowych*, Warszawa.
- 1962c – *Związki słownikowe czakawsko-słoweńskie*, Sprawozdania z. Prac Naukowych Wydziału Nauk Społecznych PAN 5, sv. 5, 46–52.
- W. Smoczyński – 1972 – *Paralele leksykalne słoweńsko-zachodniosłowiańskie*, SFPS 11, 293–298.
- S. Stachowski – 1961 – *Przyrostki obcego pochodzenia w języku serbo-chorwackim*, Kraków.
- 1963a – *Die osmanisch-türkischen Lehnwörter im Serbokroatischen und ihre Bedeutung für die historische Phonetik des Osmanisch-Türkischen*, Folia Orientalia 4, 154–170.
- 1963b – *Z historii dialektu czarnogórskiego XVIII w.*, SFPS 4, 155–170.
- 1967 – *Studia nad chronologią turcyzmów w języku serbochorwackim*, Kraków.
- 1969a – *Przyczynek do chronologii turcyzmów w języku serbochorwackim*, SFPS 8, 305–309.
- 1969b – *Wyrazy serbochorwackie w „Thesaurus Polyglottus” H. Megisera 1603*, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- 1973 – *Fonetyke zapożyczeń osmańsko-tureckich w języku serbsko-chorwackim*, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- Z. Stieber – 1963 – *Kaszubskie k a r n o, serbochorwacki k r d o*, Zbornik u čast Stjepana Ivšića, Zagreb, 341–343.
- E. Tokarz – 1970 – *Budowa słowotwórcza przysłówków serbsko-chorwackich na podstawie „Słownika” Vuka Stefanovicia Karadžicia*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 38, 189–222.
- 1972 – *Gradacijsko priredje v slovenskem knjižnem jeziku*, Jezik in slovstvo 18 št. 7–8, 269–275.
- 1973 – *Protivno priredje v slovenskom knjižnem jeziku*, Slavistična revija 21 št 4, 465–472.
- Z. Topolińska – 1959 – *Од полско-македонските акцентатски паралели*, MJ 10, 13–18.
- 1971 – *Fraza nominalna niezależna we współczesnym literackim języku macedońskim*, SFPS 10, 269–282.
- 1972 – *Nominalna fraza predykatywna we współczesnym literackim języku macedońskim*, SFPS 11, 289–312.
- 1974a – *Граматика на именската фраза во македонскиот литературен језик – род, број, посоченост*, Скопје.

- 1974б – *Przyimek jako wykładnik funkcji syntaktycznej i semantycznej grupy imiennej, której towarzyszy (na materiale współczesnego literackiego języka literackiego)*, SFPS 13, 237–249.
- 1974с – *Miejsce konstrukcji κe + praesens w systemie form predykatywnych czasownika macedońskiego*, SFPS 14, 275–286.
- 1976 – *Miejsce konstrukcji z tzw. formą na -1 w systemie form predykatywnych czasownika macedońskiego*, SFPS 15, 289–302.
- Z. Wagner – 1963 – *Drobne teksty czakawskie z wysp dalmatyńskich Hvar i Brač (ze słowniczkiem)*, SFPS 4, 119–153.
- 1970 – *Przegląd nowszych prac poświęconych dialektowi czakawskiemu*, RS 31, 98–120.
- 1971 – *Ze studiów nad językiem Petra Hektorovicia*, Kraków.
- E. Wrocławska – 1967 – *Związki leksykalne kaszubsko-południowosłowiańskie*, SFPS 7, 175–178.
- A. Zaręba – 1974 – *Próba stworzenia nowego literackiego języka słowiańskiego we Włoszech*, SFPS 13, 261–275.

Казимир Фелешко

ЮГОСЛАВИСТИКА В РАБОТАХ ПОЛЬСКИХ ЛИНГВИСТОВ

Резюме

Формулируя название темы, мы имели в виду работы польских лингвистов посвященные лексическому богатству, грамматической структуре, ономастике, истории языка, диалектам и общим вопросам сербохорватского, македонского, словенского языков, в также их связям. Следует сразу подчеркнуть, что важнейшие работы из области так понимаемой югославистики неоднократно приводились в рамках статей и докладов, посвященных государственным годовщинам и научным юбилеям. Некоторые работы, посвященные югославистике, благодаря своим научным качествам, занимают значительное место не только в ряду работ о языках южных славян или славистике, но и нашей лингвистики, вообще.

Поскольку значительная часть этих выступлений опубликована, а следовательно, известна широкой читательской общественности, свой обзор мы ограничили последними годами. всё-таки не мешает вспомнить, что польские южно- и югослависты гордятся почти столетней традицией, которую основал Бодуэн де Куртенэ известными работами о словенских диа-

лектах. Работы по диалектологии и истории языка межвоенного и послевоенного периода весьма многочисленные и результативные, были солидным вкладом в нашу югославиистику.

Новый теоретический подход, новые методы обучения кадров и организации научной жизни в послевоенный период способствовали изучению и разработке все большего числа научных тем. Сегодняшнее лицо науки о языках славянских народов Югославии весьма неоднородно: кроме постоянного развития традиционно сильных областей исследования (диалектология, история языка, лексикология), много внимания посвящается словообразованию, синтаксису, ономастике и т.д. Новые работы, опубликованные в течение последнего десятилетия, отражают развитие оригинальных идей и течений польской лингвистике (ономастика, семантика). Говоря здесь о ценных качествах, мы должны иметь в виду и недостатки нашей югославиистики. К ним относятся, прежде всего, определенные диспропорции в изучении отдельных языков: насколько, например, изучение сербо-хорватского и македонского языков находится в постоянном развитии, настолько хорошая традиция изучения словенского языка (начатая упомянутыми работами Бодуэна де Куртунэ) почти совершенно забыта. Некоторые интересные темы, изученные молодыми способными учеными и семидесятые годы, обеспечат, мы надеемся, „реконструкцию” и в этой области в ближайшее время.